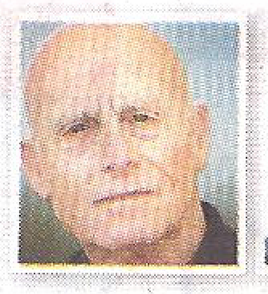
» גלעד שר ועמי איילון

מציאות של שתי מדינות

יש דרך לכונן מדינה יהודית־דמוקרטית בטוחה לצד מדינה פלסטינית מפורזת, גם אם זה יושג במהלך חד־צדדי שלנו

ידושו של תהליך מדיני משמעותי לא נראה באופק. הקוא־ליציה בישראל נצית הרבה יותר משהייתה עד לפני שנים אחדות, והמנהיגות הפלסטינית לא יכולה להתבסס על תמי־כת מדינות ערב המתונות עקב התמורות בעולם הערבי. קריסתו הצפויה של ניסיון לחדש את המשא ומתן עלולה לגרום נזק בלתי הפיך לסיכויי הסדר יציב של שתי מדינות. בה בעת גם הסטטוס קוו אינו אלא אשליה. בשני הצדדים יש הקצנה. ישראל ניצבת בפני בידוד גובר, אשר ישפיע לרעה על ביטחונה וכלכלתה, ובפני סכנה לעתידה כמדינה יהודית ודמוקרטית. אובדן התקווה של הפלסטי־נים עלול להוביל להתפרצות מחודשת של אלימות. לפיכך חיוני לגבש פרדיגמה חדשה לתהליך המדיני, אשר תפיח בצדדים תחושת התקדמות ותקווה ותאפשר חזרה מהירה למשא ומתן שיתבסס על קווי 67 עם חילופי שטחים.

הדרך המוצעת כאן מבוססת על מהלכים חד־צדדיים קונסטרוקטי־ביים. מהלך חד־צדדי הוא קונסטרוקטיבי אם אינו סותר את חזון שתי המדינות לשני העמים ואף מקדם בפועל מציאות של שתי מדינות, ואשר תוצאותיו לא יהוו מכשול לחזרת הצדדים לשולחן הדיונים. הפרדיגמה תאפשר למתן את הסכסוך באמצעות יצירה הדרגתית של מציאות של שתי מדינות, דרך ביצוע שורה של צעדים חד־צדדיים שאינם מותנים בחידוש המושא ומתן או בהתקדמותו.

על ישראל לפעול ליצירת מציאות של שתי מדינות לשני עמים: להכריז שהיא נכונה בכל עת לחזור למשא ומתן ישיר, ובמקביל – להכריז שאינה תובעת ריבונות על השטחים שממזרח לגדר הביטחון, ולהיערך לחזרתם של המתיישבים המתגוררים ממזרח לגדר או מחוץ לגושי ההתיישבות, כך: הקפאת הבנייה ממזרח לגדר הביטחון ובשכו־נות הערביות של ירושלים. ניתן להמשיך בבנייה בגושי ההתיישבות ובשכונות היהודיות באזור ירושלים; החלת חוק פינוי מרצון ופיצוי למתיישבים המתגוררים ממזרח לגדר, כך שיתאפשר להם לעבור להתגורר בתחומי הקו הירוק ובגו־שי ההתיישבות ללא קשר להגעה להסדר קבע, תוך קבלת פיצוי הולם עבור נכסיהם;הכנת תוכנית לאומית לקליטת המתיישבים שישובו אל מדינת ישראל בגבולותיה המוכרים והבטוחים, בין אם בהסכם ובין אם בהיעדרו. התוכנית תכלול מרכיבים של תכנון אורבני, תעסוקתי, כלכלי, ביטחוני, פסיכולוגי וחברתי.

> בכך שתקדם מציאות של שתי מדינות תעביר ישראל מסר כי היא אינה רואה את עתידה בשטחים שממזרח לגדר

בכך שתקדם מציאות של שתי מדינות תעביר ישראל מסר כי היא אינה רואה את עתידה בשטחים שממזרח לגדר, וזאת בלי לסכן את ביטחונה בשלבי המעבר ולאחר מכן. למסר זה יהיו כמה קהלים: הקהילייה הבינלאומית תשתכנע בכנות כוונו־תיה של ישראל ותאפשר את שיקום האמון ואת יציאתה של ישראל מהבידוד הגובר. הפלסטינים יווכחו שישראל אינה מתנגדת להקמת מדינה פלסטינית. הציבור בישראל יקבל מסר בהיר מממשלתו באשר לצורך הדחוף והחיוני בפתרון שתי המדינות. גם יהדות התפוצות תיווכח בחוסנו של המפעל הציוני.

מכיוון שלא נדרשת הסכמה הדדית למהלכים, הפרדיגמה מאפשרת לישראל לפעול על פי האינטרס הלאומי ארוך הטווח שלה, בלי קשר לפעולות הצד השני, לחוסר המעש שלו או למחדליו. אשר לקהילייה הבינלאומית, זו יכולה לאמץ את הפרדיגמה המוצעת ולעודד את הצדדים להתקדם על פיה. כך צעדים דוגמת ההתנתקות הישראלית מעזה וצפון השומרון או התחייבות פלסטינית אמינה שלא לאפשר פיגועי טרור נגד ישראלים – יזכו לתמיכה, ולעומתם יגונו שיגור רקטות מעזה והמשך התיישבות יהודית ממזרח לגדר.

מתווה כזה משאיר דלת פתוחה להידברות, ומבהיר כי היעד הוא הסדר של שתי מדינות, וכי ניתן להגיע להסכם קבע אך ורק במשא ומתן. הפרדיגמה המוצעת מעודדת צעדים חד־צדדיים קונסטרוקטיביים, בלי לסכל את החתירה להשגת הסכם במשא ומתן. התקדמות על פיה תיצור מציאות של שתי מדינות, תפשיר את הקיפאון בתהליך המדיני הפועל לרעת ישראל, ותתרום להבשלת התנאים לחידוש משא ומתן משמעותי על הסדר קבע, בתמיכה בינלאומית רחבה. על רקע ההתפתחויות ואי־הוודאות באזורנו ומעבר לו, לא ניתן לקוות להישגים גדולים מאלה. ⊗